

ДОЛЯ «ПОКОЛІННЯ Х» В ОДНОЙМЕННОМУ РОМАНІ

Д. К. КОУПЛЕНДА

Мазур О. Є., студентка групи ЗЛСХКм-1-20-1,6д, V курс, спеціальність «Зарубіжна література та світова художня культура»

Науковий керівник: Гальчук О. В., доктор філологічних наук, професор кафедри світової літератури.

У статті запропонована характеристика «покоління Х» як явища американської літератури. Акцент зроблено на системі цінностей його представників і їхньому психологічному портреті. Проаналізовано роман Д. Коупленда «Покоління Х» як художній маніфест цієї письменницької генерації. Визначено ідеологічні та естетичні параметри цього твору крізь призму поколінневої характеристики.

Ключові слова: «покоління Х»; Д. Коупленд; взаємодія поколінь; психологічний портрет; цінності.

Актуальність та доцільність дослідження. Вивчення творів письменників «покоління Х» зумовлене підвищеним інтересом до питань специфіки розвитку американської літератури ХХ ст., місця й ролі мистецьких об'єднань, груп і генерацій у формуванні її визначальних характеристик, резонансу їхньої творчості у світовому літературному процесі.

Мета дослідження полягає у виокремленні характерних рис, притаманних для творчості письменників «покоління Х» як особливого явища у світовій літературі другої половини ХХ ст. Об'єкт дослідження – роман Д. Коупленда «Покоління Х».

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**: 1) окреслити історію появи терміна «покоління Х»; 2) сформулювати цінності та психологічний портрет представників цього покоління; 3) проаналізувати, як програмові моменти ідеології та естетики «покоління Х» відображаються у творі Д. Коупленда «Покоління Х».

Аналіз останніх публікацій. Творчість письменників «покоління X» перебуває в центрі наукових зацікавлень багатьох зарубіжних (Л. Велитченко, І. Бех, В. Терещенко, Н. Волкова, Н. Чугаєва, Н. Хоув, В. Штраус, Є. Альбац, Є. Шаміс, Є. Ніконов, Д. Шевченко, Н. Соколова, Т. Громадкова) та українських (О. Зайковської, Н. Полішко, Ж. Голенко, Т. Струкової, О. Заворикіної) дослідників. Проте проблема ідеологічних та естетичних пріоритетів письменницької генерації «покоління X» та взаємодія між її представниками ще недостатньо вивчена.

Виклад основного матеріалу дослідження. У 1990-х роках американський економіст і демограф Н. Хоув та історик і письменник В. Штраус незалежно один від одного звернули увагу на конфлікти між представниками різних поколінь, які постійно загострювались. Пізніше дослідники, об'єднавши свої зусилля, проаналізували історію США і дійшли до висновків, що, по-перше, конфлікт поколінь не пов'язаний із віковими суперечностями, тому що з досягненням певного віку не всі люди набувають спільних для цього віку цінностей; по-друге, існують певні періоди, коли більшість людей все ж такі цінності мають [2]. Висновки Н. Хоува і В. Штрауса послужили поштовхом для появи в 1991 р. «теорії поколінь». Дослідники наголошують, що цінності людини формуються до 12-14 років під впливом суспільних подій і сімейного виховання та аналізують спільні для представників різних поколінь вартості [2].

Сам термін «покоління X» з'явився в романі Д. Коупленда з однойменною назвою і почав широко використовуватися в демографії, культурології, соціології, маркетингу тощо. До покоління X зараховують людей, що народилися в різних країнах у період з 1963 по 1983 рік, а їхні цінності «іксів» сформувалися до 1993 року. Досліджуючи особливості представників цього покоління, Н. Хоув і В. Штраус назвали визначальні чинники, під впливом яких сформувалися їхні цінності: невдоволення владою, недовіра до керівництва; політична індиферентність; зростання кількості розлучень; зростання кількості жінок-матерів на виробництві; вкрай низький приріст населення; скорочення

фінансування і зниження якості в освітній системі; проблеми навколишнього середовища та екології; поява Інтернету; завершення холодної війни. Тоді як у психологічному портреті представника покоління X звертають на себе увагу такі якості, як прагнення пізнати самого себе і небажання вирішувати суспільні проблеми. Порівняно високий матеріальний стан дозволяє «іксам» займатися справою до душі, багато вчитися і займатися самоосвітою, подорожувати, мати хобі. Але це не стає панацеєю від внутрішнього розладу, тривоги і занепокоєння. Психологи відзначають, що представники Покоління X частіше за інших схильні до депресій [2]. В емоційному плані люди X прагнуть до щирості почуттів, постійності в дружніх і сімейних відносинах, вони готові взяти на себе відповідальність за ближнього навіть на шкоду власним інтересам.

Означені особливості знайшли відображення і в літературі, творцями якої стали представники цієї генерації. Їхні твори часто похмурі та інтроспективні. Зокрема дух часу цього покоління відобразили такі американські письменники, як Елізабет Вюрцель («Нація прозака: молоді і депресивні в Америці: мемуари»), Девід Фостер Уоллес («Нескінченний жарт», «Блідий король»), Брет Істон Елліс («Американський психопат», «Менше нуля») і Дуглас Кемпбел Коупленд («Покоління X: Казки для акселерованої культури») [6]. У Франції – Мішель Уельбек і Фредерік Бегбедер, які належать до великих романістів, чиї книги також відображають незадоволеність і меланхолію генерації [8]. У Великобританії – автор роману «Пляж» Алекс Гарланд [7].

Одним із представників письменницької генерації X є Д. Коупленд (нар. 1961 р.). Літературознавці, аналізуючи творчість Д. Коупленда в контексті американської літератури, вважають його письменником, що створює «канадський літературний експорт» [3, с. 162]. Майбутній письменник вивчав бізнес, образотворче мистецтво, промисловий дизайн, працював у журналі. Після написання статті про тогочасну молодь отримав замовлення на створення своєрідного документального «путівника» про покоління X. У результаті з'явився

роман «Покоління X: Казки для акселерованої культури», який приніс йому світову славу [5].

Н. Полішко стверджує, що роман Д. Коупленда «Покоління X» є одним із найвизначніших артефактів північноамериканської культури ХХ століття» [2, с. 163], оскільки письменник звертається до однієї з найактуальніших тем постіндустріального суспільства – проблеми протистояння поколінь. Для аналізу суперечностей між поколіннями «батьків» і «дітей» автор обирає цікаву форму, розглядаючи «конфлікт генерації... на прикладі маргінальної субкультури, яка виникла всередині американського середнього класу і в результаті відчуження його молодих представників від суспільства в цілому і від його традиційних цінностей – сім'ї, особистості, класу» [3, с. 165].

Головні герої роману це Енді Палмер, Клер Бакстер, Дегмар (Дег) Белінгхаузен – молоді люди, представники середнього класу. Вони втомилися від існування без сенсу в сучасному урбанізованому світі з його споживацькими настроями та неймовірно швидким ритмом життя. Вони відмовилися від кар'єри й поїхали геть, обравши каліфорнійську пустелю. Енді та його друзі Дег і Клер ховаються у маленькому місті Палм-Спрінгс, що знаходиться на півдні Каліфорнії, прислужують у барах, працюють касирами в супермаркеті й кожен із них повторює слова безіменного бармена, який скаржився Енді на своє сіре життя: *«Усе моє життя – це ланцюг страшних подій, які просто не були пов'язані таким чином, щоб вийшла цікава книга»* [1, с. 16]. Приятелі розчарувалися в суспільстві, у якому їхні однолітки, покоління 1990-х, думають лише про накопичення матеріальних благ, втратили індивідуальність і поринають у депресію. Життя цих людей не просто одноманітне, а нудне, їх важко назвати щасливими. Окрім того, Дега лякає те, що люди живуть одноманітним, раз і назавжди заведеним ритмом життя, у них навіть не з'являється бажання щось змінити: *«Я ж до кінця свого життя змушений буду миритися з тим, що всякі дубоголови, типу тебе, жирують, і дивитися, як ви вічно хапаєте першими кращій шматок пирога, а*

потім обносять колючим дротом все, що залишилося» [1, с. 100]. Люди з головою поринули у сіру буденність, втратили здатність радіти, співчувати, кохати: «Такою є ціна щоденного спокою і затишку. Тому всі радощі стерильні, а смутку не викликають співчуття» [1, с. 168]. У свої неповні п'ятнадцять років вони покинули дім, а у двадцять знаходяться на межі відчаю. Та найстрашнішим є те, що у друзів абсолютно немає очікувань від майбутнього. За своїм цинізмом та іронією вони приховують почуття безнадії, яке давно вже стало постійним супутником їхнього життя: «Я сказав їй, що ніхто не стає ... не може стати всесвітньо відомим без того, щоб маса людей не нажила на цьому купу грошей. Мій цинізм застав її зненацька, але вона відповіла, прийнявши мій виклик за чисту монету» [1, с. 153]. Із наближенням до фіналу твору зростає динаміка оповіді. Зрештою вони вирішили покинути Палм-Спрінгс, і кожен із них обрав свій шлях: Клер вирішила шукати воду в пустелі, Дег – вирощувати в пустелі квіти, Енді сподівається відкрити готель. Тож, час, проведений у пустелі, мав свої позитивні наслідки: друзі по-іншому стали сприймати життя, змогли звільнитися від депресії, здатні віднайти своє місце у житті, вони вирости [5].

Так тема взаємодії поколінь стає основною в романі, герої якого стали художнім відображенням реального покоління 1990-х років. Вони вирізняються і від своїх батьків, і від тих, які житимуть 10-20 років потому. Мета представників покоління X – не загубитися у світі, вирватися з укладеного способу життя, щоб самореалізуватися. У цьому сенсі назва роману Д. Коупленда символічна. Відомо, що літера X пов'язана з таємницею, а поведінка молодих людей не завжди є зрозумілою в суспільстві [5].

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. Отже, головними цінностями покоління X є готовність до змін, можливість вибору, глобальна інформованість, технічна грамотність, індивідуалізм, прагнення вчитися протягом усього життя, неформальність поглядів, пошук емоцій, прагматизм, надія на себе, рівноправ'я статей. Саме вони визначають коло проблематики творів

письменників – представників цього покоління, які завжди породжують читацький і літературознавчий резонанс. Перспективними є подальші дослідження проблеми ідеологічних та естетичних пріоритетів письменницької генерації «покоління Х» та взаємодія між її представниками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коупленд Д. К. Покоління Х. Київ : вид. Клубук, 2016. 272 с.
2. Поколение Х. 2019. URL: https://www.e-xecutive.ru/wiki/index.php/Поколение_X (дата звернення: 12.03.2021).
3. Полишко Н. Роман Дугласа Коупленда «Поколение Х» как артефакт массовой культуры постмодернизма. *Від бароко до постмодернізму* : зб. наук. пр. Вип. 5. Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2002. С. 162–167.
4. Теория поколения в англо-американской истории. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Теория_поколений#Поколения_в_англо-американской_истории (дата звернення 15.03.2021).
5. Чередник Л. Загадки Покоління Ікс (за романом Д. Коупленда «Покоління Х»). *«Молодий вчений»*. № 7.1 (83.1), 2020. С. 134–137. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2020/7.1/34.pdf>
6. Christine C. *Generation X Rocks: Contemporary Peninsular Fiction, Film, and Rock Culture*. Vanderbilt University Press, 2007. p. 21.
7. Generation X. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Generation_X#Literature
8. Henseler C. *Generation X Goes Global: Mapping a Youth Culture in Motion*. Routledge, 2012. p. 180.

The article offers the characteristics of "Generation X" as a phenomenon of American literature. The emphasis is placed on the value system of its representatives and their psychological portrait. The novel by D. Copeland "Generation X" is analyzed as an artistic manifesto of this generation of writers. The ideological and aesthetic parameters of this work are determined through the prism of generational characteristics.

Key words: Generation X; D. Coupland; interaction of generations; psychological portrait; values.